

2008-07-01

บทบรรณาธิการ : ว่าด้วยภาษา มโนทัศน์ และวรรณกรรม

สุรชัย ยิ้มประเสริฐ

Follow this and additional works at: <https://digital.car.chula.ac.th/jletters>

Part of the [Arts and Humanities Commons](#)

Recommended Citation

ยิ้มประเสริฐ, สุรชัย (2008) "บทบรรณาธิการ : ว่าด้วยภาษา มโนทัศน์ และวรรณกรรม," *Journal of Letters*: Vol. 37: Iss. 2, Article 1.

Available at: <https://digital.car.chula.ac.th/jletters/vol37/iss2/1>

This Editorial is brought to you for free and open access by the Chulalongkorn Journal Online (CUJO) at Chula Digital Collections. It has been accepted for inclusion in Journal of Letters by an authorized editor of Chula Digital Collections. For more information, please contact ChulaDC@car.chula.ac.th.

บทบรรณาธิการ : ว่าด้วยภาษา มโนทัศน์ และวรรณกรรม

ในวิชาอักษรศาสตร์นั้น จินตภาพว่าด้วยภาษาและมโนทัศน์ ถือว่าเป็น คำศัพท์อันสำคัญยิ่ง ภาษานั้นคือสัญญาณนำมาสู่การสื่อสารให้เกิดความเข้าใจ ในสังคมมนุษย์ แต่ความจริงแล้ว ในโลกตะวันตกตั้งแต่สมัยกรีก คำว่า 'ภาษา' จะ สื่อความหมายถึงระดับขั้นของเหตุผลและความเจริญของสังคมด้วย ดังนั้น คำว่า 'คนอารยชน' หรือ barbarians จึงสื่อความหมายของกลุ่มคนที่ไม่รู้หรือไม่เข้าใจภาษา ที่มีอารยะเช่นภาษากรีก แนวคิดลักษณะเช่นนี้ยังสืบต่อมาจนถึงสมัยแห่งการรู้แจ้ง ซึ่งถือเอาภาษาเป็นระบบระเบียบของเหตุผลอย่างหนึ่ง แม้แต่คำว่า 'ภาษา' ในภาษาอังกฤษ คือ คำว่า 'language', มาจากภาษาละตินว่า 'lingua' ซึ่งแปลว่า ลิ้น แต่ก็มีนัยของความหมายที่สื่อถึงการพูด หรือแสดงถ้อยคำหรือความอย่างมีเหตุผล ที่จะเข้าใจกันได้ในหมู่ประชาชน ในภาษาไทยก็เป็นเช่นกัน นัยของคำว่า 'ภาษา' ก็กินความไปถึงระบบเหตุผลเช่นกัน ดังนั้นคนที่ไม่รู้ภาษาจึงไม่ได้หมายถึง ความที่ไม่รู้ภาษาพูดหรือภาษาเขียนเพียงเท่านั้น แต่หมายถึงผู้ที่ไม่สามารถ เข้าใจการสื่อสารด้วยเหตุผลตามที่สังคมได้ตกลงกันไว้ได้

อย่างไรก็ตาม ภาษาจะสื่อความหมายได้สมบูรณ์จะต้องมีการแปลง จากภาษาเป็นมโนทัศน์หรือความคิดรวบยอด (concept) อันจะนำไปสู่การหมายรู้ (cognition) หรือการสร้างความรู้ไปสู่สังคมและชุมชน ดังนั้น ถ้าหากภาษาหมายถึง สัญญาณอันเป็นรูปธรรม มโนทัศน์คือด้านที่เป็นนามธรรมของภาษา กระบวนการ ที่ภาษาถูกแปลงมาสู่มโนทัศน์ยังเป็นปัญหาทางปรัชญา เพราะนักปรัชญาฝ่ายจิตนิยม เช่น เรอเน เดสการ์ต เห็นว่ามโนทัศน์สร้างขึ้นจากการคิดไตร่ตรองของมนุษย์ แต่่นักคิดฝ่ายสสารนิยม เช่น จอห์น ล็อก เห็นว่ามโนทัศน์ของมนุษย์มาจากการสัมผัส ประสบการณ์ทางธรรมชาติและทางสังคม

เมื่อนำเอาภาษามาร้อยเรียงอย่างเป็นเอกภาพและมีทิศทางชัดเจน ด้วยความยาวพอสมควร ก็จะเกิดประดิษฐกรรมใหม่ที่จะเรียกว่า วรรณกรรม (literature) ในปัจจุบัน วรรณกรรมจะมีความหมายจำกัดเพียงการร้อยเรียงภาษาเขียนเท่านั้น และในความหมายที่แคบลง วรรณกรรมหมายถึงการร้อยเรียงภาษาอย่างมีศิลปะและมีการนำเสนอที่ดีเท่านั้น แต่ในความหมายที่กว้างวรรณกรรมย่อมหมายถึง งานเขียนทั้งหมดของมนุษย์ที่เกิดขึ้น วรรณกรรมย่อมสามารถนำเสนอ มโนทัศน์ได้อย่างต่อเนื่องและมีเรื่องราว (stories) ภาษา มโนทัศน์ และวรรณกรรม จึงเป็นสิ่งที่มีความสืบเนื่องกัน

วารสารอักษรศาสตร์ฉบับนี้จึงมุ่งที่จะเสนอเรื่องเกี่ยวกับภาษา มโนทัศน์ และ วรรณกรรม จากบทความต่าง ๆ คือ บทความแรก ถนอมนวล โอเจริญ เขียนเรื่อง “กลวิธีการพรรณนาธรรมชาติและการร่ำอารมณ์สะเทือนใจ : ความงามเชิงวรรณศิลป์ในเรื่องแวร์เธอร์ธัม ของเกอเธ่ ฉบับแปลเป็นไทย” ซึ่งผู้เขียนได้เล่าถึงนวนิยายเรื่อง เวิร์เธอร์ธัม (The Sorrows of Young Werther) ซึ่งเป็นงานประพันธ์ขึ้นเอกของโยฮันน์ โวลฟกัง ฟอน เกอเธ่ นักประพันธ์ลือชื่อชาวเยอรมัน ซึ่งถนอมนวล โอเจริญ ได้แปลถ่ายทอดออกเป็นภาษาไทย ผู้เขียนอธิบายว่า นวนิยายเรื่องนี้ซึ่งพิมพ์ครั้งแรกตั้งแต่ ค.ศ.๑๗๗๔ ได้รับความนิยมและมีอิทธิพลอย่างมากต่อผู้อ่านร่วมสมัยในยุโรปช่วงคริสต์ศตวรรษที่ ๑๘ เนื้อเรื่องของนวนิยายนี้เป็นเรื่องรักสามเส้าที่จบลงด้วยความตายของตัวละคร แต่เหตุผลที่นวนิยายนี้ได้รับความนิยมคือความมีเอกภาพระหว่างเนื้อหา รูปแบบ กลวิธีการนำเสนอ และแนวคิดทางปรัชญาที่ลึกซึ้ง แม้กระทั้งการพรรณนาธรรมชาติ นวนิยายเรื่องนี้ก็ยังสะท้อนให้เห็นความสัมพันธ์ระหว่างธรรมชาติกับอารมณ์ความรู้สึกของมนุษย์ได้เป็นอย่างดี เกอเธ่ยังใช้กลวิธีการสรรถ้อยคำ การเล่นเสียง เล่นคำ จังหวะ ใช้ภาพเปรียบเทียบ และสำนวนต่าง ๆ อย่างประณีตบรรจง กลวิธีเหล่านี้ได้ถูกถ่ายทอดออกมาเป็นภาษาไทย ทำให้ผู้อ่านชาวไทยได้รับอรรถรสและประจักษ์ในปัญญาและแนวคิดของสมัยของผู้ประพันธ์ ตลอดจนได้เห็นคุณค่าความงามทางวรรณศิลป์ของนวนิยาย นับได้ว่าการถ่ายทอดนี้

เป็นการสื่อสารข้ามเวลา ข้ามวัฒนธรรมไปสู่ความเป็นสากลของสุนทรียรสในงานวรรณศิลป์

บทความต่อมาเรื่อง "การศึกษาการสื่อสารโน้ตทัศน์กรรมจากภาษาอังกฤษเป็นภาษาไทยโดยใช้คำกริยาบอกผล ในตัวบทประเภทเน้นการแสดงออกและตัวบทประเภทให้ข้อมูล" เขียนโดย อำนาจ สิริวิเกษม และ ปรีมา มัลลิกะมาส เป็นบทความที่มุ่งศึกษาการถ่ายทอดมโนทัศน์ในเรื่องกรรมจากในภาษาอังกฤษมาสู่ภาษาไทยโดยใช้คำกริยาบอกผลในตัวบทสองประเภท ได้แก่ ตัวบทประเภทเน้นการแสดงออก และตัวบทประเภทให้ข้อมูล ซึ่งผลจากการศึกษาพบว่า การสื่อสารโน้ตทัศน์โดยคำกริยาบอกผลนั้น พบทั้งในตัวบทประเภทเน้นการแสดงออกและตัวบทประเภทให้ข้อมูล โดยคำกริยาที่พบสามารถแบ่งตามเกณฑ์การแบ่งคำกริยาตามหลักอรรถศาสตร์ของดิกสัน (R.M.W Dixon, 2002) ได้เป็น ๗ กลุ่ม ได้แก่ กริยาในกลุ่ม Affecting, Corporeal, Motion and Rest, Social Contract, Giving, Speaking และ Making นอกจากนี้ ปัจจัยหลักที่เอื้อให้เกิดการสื่อสารโน้ตทัศน์โดยการใช้คำกริยาบอกผล ได้แก่ การที่ใจความสำคัญของประโยคมุ่งเน้นไปที่ผลลัพธ์ที่เกิดขึ้น มากกว่าตัวกริยาที่ก่อให้เกิดผลลัพธ์นั้น และความเป็นธรรมชาติของภาษาแปล ส่วนปัจจัยด้านความสัมพันธ์ระหว่างประเภทของ ตัวบทและกลวิธีการแปล เป็นเพียงปัจจัยรองเท่านั้น สำหรับปัจจัยรองอื่น ๆ ที่พบ ได้แก่ ความสัมพันธ์ระหว่างระดับภาษาที่ใช้กับบริบทของเรื่อง ความแตกต่างของความหมายแฝงในภาษาอังกฤษและภาษาไทย และปัจจัยอื่นที่เกี่ยวข้องกับบทบาท และองค์ประกอบทางอรรถศาสตร์

บทความที่สาม เรื่อง "ภาษาเยอรมันทันใจ" การเรียนภาษาเยอรมันให้เร็วและมีประสิทธิภาพ" วรรณา แสงอร่ามเรื่อง อธิบายว่า การเรียนภาษาต่างประเทศในประเทศไทยที่ยังไม่ประสบความสำเร็จเท่าที่ควร อาจเพราะอาจารย์ผู้สอนและผู้เรียนมักมีความถนัดในการสอนและเรียนภาษาโดยยึดไวยากรณ์เป็นหลัก โดยมักเข้าใจว่า การเรียนภาษาก็คือการเรียนไวยากรณ์ของภาษานั้น หรืออีกนัยหนึ่งก็คือ เข้าใจว่า การมีความรู้เกี่ยวกับภาษานั้นเป็นเครื่องแสดงว่ารู้ภาษานั้นแล้ว ดังนั้น

ผู้เรียนชาวไทยส่วนใหญ่จึงไม่สามารถนำความรู้ภาษาต่างประเทศที่ตนได้เรียนไปใช้สื่อสารกับชาวต่างประเทศเจ้าของภาษาได้ ทั้งที่ผ่านการฝึกไวยากรณ์อย่างมาก ผู้เขียนจึงเสนอว่าถ้ามีการจัดการเรียนการสอนภาษาเยอรมันที่มีเนื้อหาที่เป็นสถานการณ์การสื่อสารที่ผู้เรียนสามารถนำไปใช้ได้โดยตรงในอนาคตรียนโดยเน้นทักษะการฟังและพูด มีฝึกการออกเสียงภาษาเยอรมันอย่างถูกต้องที่เจ้าของภาษาฟังเข้าใจได้ และมีการจัดกระบวนการเรียนรู้ที่เน้นให้ผู้เรียนรับผิดชอบในการเรียนของตนแล้ว ผู้เรียนน่าจะเรียนภาษาเยอรมันได้เร็วและมีประสิทธิภาพในระยะเวลาอันสั้นได้ การจัดการเรียนการสอนภาษาวิชานี้เน้นอาศัยแนวความคิดเกี่ยวกับการเรียนภาษาเยอรมัน ในฐานะภาษาที่สาม (Deutsch als Tertiärsprache) และแนวคิดเรื่อง Lerner Autonomy

บทความเรื่อง “การศึกษาทวิวิธีการแปลคำหยาบ “FUCK” : กรณีศึกษา: ชู้รักเลดี้แชตเตอร์เลย์ (Lady Chatterley's Love) และ เทรนสปอตติง (Trainspotting)” ขาลินี วิมลเกียรติขจร และคารินา โชติรวี เสนอว่า คำหยาบ “fuck” ในภาษาอังกฤษนั้นเป็นคำหยาบที่มีความน่าสนใจหลายประการ คือ เป็นเพียงคำเดียวสามารถนำมาใช้ในหลายๆหน้าที่ในประโยคได้ ไม่ว่าจะเป็น คำนาม คำกริยา สกรรมกริยา อกรรมกริยา คำคุณศัพท์ คำกริยาวิเศษณ์ หรือ คำอุทาน ดังนั้น จึงทำให้มีการใช้คำว่า “fuck” รวมกับคำศัพท์คำอื่นๆได้ในหลายลักษณะในบริบทการสื่อสารในวรรณกรรมอังกฤษคริสต์ศตวรรษที่ ๒๐ ผู้เขียนจึงต้องการศึกษาบทแปลภาษาไทยเรื่อง เลดี้แชตเตอร์เลย์ส เลิฟเวอร์ และ เทรนสปอตติง ซึ่งเป็นบทแปลที่ใช้ภาษาไทยภาคกลางเป็นเกณฑ์ร่วมด้วยมาตรฐานความสุภาพของชนชั้นกลางที่มีการศึกษาในบริบทการสื่อสารทั่วไปในที่สาธารณะเพื่อศึกษาว่านักแปลมีวิธีการถ่ายทอดคำว่า “fuck” ออกเป็นภาษาไทยให้เหมาะสมอย่างไรเพื่อไม่ให้ซ้ำซากจำเจและยังได้อรรถรสทั้งในด้านความหมายและในด้านระดับภาษาเพื่อให้ผู้อ่านภาษา ฉบับแปลได้รับผลตอบแทนเทียบเคียงระดับเดียวกับที่ผู้อ่านภาษาต้นฉบับได้รับ โดยที่ผู้อ่านในสังคมและวัฒนธรรมไทยที่มีความอ่อนไหวต่อเรื่องทางเพศ และการใช้ภาษาหยาบคายในที่สาธารณะสามารถยอมรับได้

ในบทความเรื่อง “การเรียนการสอนภาษาจีนระดับอุดมศึกษาในประเทศไทย: ประเด็นปัญหาบางประการที่ยังต้องการคำตอบ ” สุรีย์ ชุณหะวัณ และ พัทธนี ตั้งยีนง ได้นำเสนอผลการวิจัยเกี่ยวกับประสิทธิภาพการเรียนการสอนภาษาจีนระดับอุดมศึกษาของไทยซึ่งครอบคลุมรากฐานความเป็นมา นโยบาย ยุทธศาสตร์ การบริหารจัดการ สภาพการณ์การเรียนการสอน หลักสูตร แบบเรียน สื่อการสอนและความร่วมมือต่าง ๆ บทความนี้มุ่งหวังที่จะให้บุคคลและ/หรือหน่วยงานที่สนใจหรือเกี่ยวข้องได้รับทราบเพื่อจะได้ นำผลการค้นพบที่ได้จากโครงการนี้ไปพิจารณา ทบทวน หรือปรับปรุงการเรียนการสอนภาษาจีนในระดับอุดมศึกษาของไทย นอกจากนี้ คณะผู้วิจัยได้แสดงความไม่เห็นด้วยกับแผนยุทธศาสตร์ส่งเสริมการเรียนการสอนภาษาจีนเพื่อเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขันของประเทศ (พ.ศ. ๒๕๔๙-๒๕๕๓) ที่กำหนดให้ร้อยละ ๒๐ ของจำนวนนิสิตนักศึกษาที่สำเร็จการศึกษาระดับปริญญาตรี จะต้องได้ “เรียนภาษาจีนอย่างมีคุณภาพและผ่านเกณฑ์มาตรฐาน” เพราะส่วนที่ส่งเสริมให้เพิ่มปริมาณนั้น ทำได้ง่ายกว่าเพิ่มคุณภาพ

บทสุดท้ายเป็นงานปริทัศน์หนังสือเรื่อง “กรณี ๔ พฤษภาคม ๑๙๑๙ : ว่าด้วยการปฏิวัติอันขึ้นขม” ของ วาสนา วงศ์สุรวัฒน์ ซึ่งเป็นการกล่าวถึงหนังสือของ รานา มิตเตอร์ (Rana Mitter) เรื่อง A Bitter Revolution: China's Struggle with the Modern World หนังสือเล่มนี้เป็นหนังสือประวัติศาสตร์จีนสมัยใหม่ที่ทันสมัยที่สุด เล่มหนึ่ง เนื้อหาของหนังสือได้ชี้ให้เห็นความสำคัญของเหตุการณ์ ๔ พฤษภาคม ค.ศ. ๑๙๑๙ ซึ่งเป็นเหตุการณ์การลุกขึ้นสู้ครั้งใหญ่ของขบวนการนักศึกษาจีนเพื่อต่อต้านการรุกรานของจักรวรรดินิยมและการยอมจำนนของรัฐบาลขุนศึกของจีน และ หนังสือเล่มนี้ยังได้อธิบายต่อมาถึงผลกระทบของเหตุการณ์ ๔ พฤษภาคม ต่อประวัติศาสตร์จีนสมัยใหม่ หลังจากนั้นจนตลอดคริสต์ศตวรรษที่ ๒๐ อีกด้วย

ดังนั้น บทความหลายบทความในวารสารนี้ได้สะท้อนความสำคัญ และความเกี่ยวข้องของภาษา มโนทัศน์ และวรรณกรรม ได้พอสมควร จึงหวังเป็นอย่างยิ่งว่าวารสารเล่มนี้จะมีคุณค่าในเชิงของการให้ความรู้ทางอักษรศาสตร์ที่เป็นประโยชน์ต่อสังคมได้ตามสมควร

สุชาชัย ยิ้มประเสริฐ

ริมถนนอังรีดูนังต์

กุมภาพันธ์ พ.ศ.๒๕๕๒